

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous / Oikeustradenomi

Heini Virtanen

Elintarvikkeiden tuotevastuu

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Oikeustradenomi

VIRTANEN, HEINI

Elintarvikkeiden tuotevastuu

Opinnäytetyö

36 sivua + 3 liitesivua

Työn ohjaaja

Jaakko Janhunen

Toimeksiantaja

Ruoka-Roope Oy

Avainsanat

elintarvike, turvallisuus, valvonta

Tutkimuksen aiheena oli elintarvikkeiden tuotevastuu, eli kuinka elintarvikkeiden turvallisuutta valvotaan, kuka korvaa ja kuka on vastuussa, kun elintarvikkeissa ilmenee ongelmia. Opinnäytetyön tavoitteena on olla elintarvikemyymälän uusille työntekijöille tietopaketti elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnasta. Opinnäytetyö toteutettiin kirjoituspöytätutkielmamenetelmällä selvittäen, mitkä asiat vaikuttavat elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaan, kuinka valvonta toteutetaan, mitkä kaikki tahot vaikuttavat turvallisuuteen ja kuinka elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnasta pidetään huolta. Tutkimuksessa on hyödynnetty myös omakohtaisia kokemuksia.

Opinnäytetyö antaa elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnasta tiiviin paketin lukijalleen ja yllättää lukijan, kuten kuinka moni taho vaikuttaa elintarvikkeiden turvallisuuteen, kuinka tarkkaa valvonta on ja kuinka kuluttajia suojellaan ja miten moni laki vaikuttaa elintarvikkeisiin.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Justice Bachelor of Business Administration

VIRTANEN, HEINI

Title of the Thesis in English

Bachelor's Thesis

36 pages + 3 pages of appendices

Supervisor

Jaakko Janhunen, lecturer

Commissioned by

Ruoka-Roope Oy

Keywords

Foodstuff, security, control

The subject of this research was the product responsibility for groceries or how the groceries are being controlled, who will repay and who is responsible if there appear some faults.

The aim of this thesis was to make a leaflet of grocery safety control which is directed to new employees in grocery stores.

The thesis was carried out as a desk research method and it explains things that affect the safety control of groceries, how the control is carried out and what quarters affect the safety and how it is taken care of. Also personal experiences were used in this research.

The thesis gives the reader a complete description of grocery safety control and also surprises them with the results. It appeared that very many quarters affect the safety of groceries, the control is very strict and the consumers are protected well with many laws.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6		
2	ELINTARVIKKEITA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	6		
	2.1	Valvontaviranomaiset	8	
	2.2	Valvontatavat	9	
	2.3	Valvontakeinot ja valtuudet	11	
		2.3.1	Omaavalvontasuunnitelma	11
		2.3.2	Mitä omaavalvontajärjestelmään kirjataan?	12
		2.3.3	Henkilöstön hygieniaosaaminen	13
		2.3.4	Hygieniapassi	13
		2.3.5	Mitä hygieniapassi kurssi sisältää?	13
		2.3.6	HACCP-järjestelmä	14
3	TUOTEVASTUU	14		
	3.1	Tuotevastuudirektiivi 85/374/ETY	14	
	3.2	Vahingonkorvausvelvollisuus	15	
		3.2.1	Edellytykset vahingonkorvaukseen	15
		3.2.2	Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuminen	17
		3.2.3	Kanneaika	17
4	ELINTARVIKEPAKKAUKSET	17		
	4.1	Pakkauksien vahinkotyypit	18	
		4.1.1	Pakkausmerkinnät	19
		4.1.2	Pakkausmerkintöjen merkitseminen	19
		4.1.3	Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät joita ei tarvitse ilmoittaa	20
		4.1.4	Parasta ennen päiväys ja viimeinen käyttöpäivä	21
		4.1.5	Tuotteet joihin ei tarvita parasta ennen päiväystä	22
		4.1.6	Parasta ennen ja viimeisen käyttöpäivä merkinnän jälkeen elintarvikekaupassa?	22

5	TAKAISINVEDOT	23
5.1	Markkinoilta pois vetäminen ja tuotevirheet	23
6	HUIJAUSTAPAUKSET	25
7	KORVAUSTAVAT	26
8	VASTUU ELINTARVIKKEIDEN TURVALLISUUDESTA	27
8.1	Valmistajan vastuu	27
8.2	Maahantuojaan vastuu	28
9	TUOTEVASTUUVAKUUTUS	29
9.1	Tuotevastuuvakuutus ja korvaaminen	29
10	KULUTTAJAN OIKEUDET JA VASTUU	30
10.1	Virheiden huomiointi	30
10.2	Kuluttajan oikeus vahingonkorvaukseen	30
10.3	Kuluttajaneuvonta	31
11	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	32
12	LÄHTEET	33
LIITTEET		
	Liite 1. Vastaus reklamaatioon	
	Liite 2. Terveystarkastajan tarkastuspöytäkirja	
	Liite 3. Terveystarkastajan elintarviketutkimus	

1 JOHDANTO

Tutkimuksessa selvitän, miten elintarvikkeiden tuotevastuu toimii suomalaisessa elintarvikekaupassa ja kuinka elintarvikkeiden turvallisuus taataan, että kuluttajille ei synnyisi haittaa. Tutkimuksessa käsitellään, mitä laissa on määrätty elintarvikkeiden valvonnasta, kuinka asiaa valvotaan ja kuka korvaa korvaustilanteessa sekä mitkä ovat kuluttajan oikeuksia. Tutkimuksessa käsitellään myös tuontitavaroiden tuontia Suomeen ja niiden valvontaa ja kaupan omaa valvontaa. Myös pakkausmerkintöjä ja pakkauksia käsitellään ja sitä, onko niillä jotain vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen.

Aihe kiinnostaa minua siksi, että olen työskennellyt elintarvikekaupassa ja hyvin usein asiakas tuo tuotteen, jossa oli jotakin vikaa. Kaupassamme on tietyt toimintatavat tällaisia tapauksia varten, joten halusin selvittää, kuinka asia juridisesti menee.

Pystyn myös hyödyntämään opinnäytetyötäni työssäni, koska opin, kuinka asiat menevät oikeasti ja osaan toimia sitten seuraavan kerran oikein ja juridisesti. Myös kauppiat eli opinnäytön toimeksiantajat hyötyvät opinnäytetyöstäni ja heidän alaisensa.

Aiheesta on säädetty lakeja, monia direktiivejä ja kirjoituksia. Tutkimus on tiivistietopaketti tuotevastuusta elintarvikkeista, joita me kaikki käytämme. Tutkimusta voi hyödyntää elintarvikekaupan koko henkilöstö työssään. Uusille työntekijöille opinnäytetyöni on hyvä tietopaketti elintarvikkeiden turvallisuudesta ja sen valvonnasta.

2 ELINTARVIKKEITA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Elintarvikkeisiin sovelletaan niin elintarvikelakia kuin monia muitakin lakeja. Elintarvikkeiden turvallisuutta valvottaessa elintarvikelaki on tärkein. Myös tuotevastuulaki ja laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta on hyvin oleellinen laki elintarvikkeissa.

Elintarvikkeiden turvallisuuteen kiinnitettiin huomiota ensikertaa vuonna 1927 terveydenhuoltolaissa, jossa viitattiin elintarvikkeiden turvallisuuteen antamalla asetus terveydelle vahingollisten tavaroiden myynnistä.

Silloisessa terveydenhoitosäännössä sanottiin: "Kaupaksi älköön pidettävä sellaisia talouskaluja, kankaita, seinäpaperia, leikkikaluja ja muita esineitä, joiden käyttäminen niissä olevien myrkyllisten aineiden johdosta voi tuottaa terveydellistä haittaa". (Terveydenhoito säännös 192/1927)

Vuonna 1941 säädettiin elintarvikelaki 3.7.1941/526, jolloin tuli, että lakia sovelletaan myös sellaisiin käyttö- ja kulutustavaroihin, ”jotka koostumuksensa tai valmistustavaltaan voivat olla terveydelle vaarallisia”. Lain mukaan tarkemmat määräykset lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan säädöksillä. Vuonna 1941 annettiin asetus, että valvontaviranomaiset alkavat ottamaan näytteitä tuotteista ja saivat alkaa asettaa myyntikieltoja tuotteisiin. Kokonaisuudessaan elintarvikelaki saatiin käytäntöön vasta 1950- luvulla, jolloin tuli Elintarvikeasetus (408/52). Alkuperäinen elintarvikelaki oli lähinnä puitelaki, jossa oli vain vähän säännöksiä. Elintarvikeasetuksissa oli runsaasti asetuksia. (HE 325)

Elintarvikelakia koskeva hallituksen esityksen 325/1994 mukaan tavoitteena on suojata yleistä terveyttä sekä turvata kuluttajia ala-arvoisilta elintarvikkeiden myynniltä ja siitä johtuvilta taloudellisilta tappioilta. Elintarvikelakia olisi voinut muuttaa jo aikaisemminkin, mutta mitään pakotetta siihen ei ollut. Sitä oli kuitenkin muutettu yli 70 eri säädöksellä. Mutta Sopimus Euroopan talousalueesta, eli ETA-sopimus tuli voimaan 1. tammikuuta 1994. ETA-sopimuksen tarkoituksena oli mm. kaupankäynnin yhtenäistäminen ETA -maiden välillä. Tällöin kansainvälinen painostus oli kovaa ja lakia tuli muuttaa.

Vuonna 1995 laki kumottiin, koska mukaan tuli Euroopan unionin lainsäädäntö. Muutoksena elintarvikelakiin tuli että lain 3.§ kumottiin ja tilalle tuli EU:n lainsäädäntö. Vuonna 1941 tulleessa laissa 3.§ oli säännökset valvontaviranomaisista. Säännöksestä oli syntynyt paljon toimivaltaristiriitoja, mutta ongelmaan löydettiin ratkaisu, kun elintarvikelain mukaisen elintarvikevalvonnan järjestämistä ja kehittämistä varten perustettiin elintarvikevirastosta annetulla lailla (111/90) elintarvikevirasto vuonna 1990. Johtavana elintarvikeviranomaisena toimi siitä eteenpäin elintarvikevirasto.

ETA- sopimus muutti elintarvikelakia niin, että ennen sopimusta lakia sovellettiin kotimaan elintarvikekauppaan, niin nyt lakia tuli soveltaa yhtenäisesti maasta vietäviin ja maahan tuotaviin elintarvikkeisiin. Myös laki koski jonkun verran kauttakululiikennettäkin. Vastikkeeton antaminen tuli myös elintarvikelainsäädännön piiriin, esimer-

kiksi maistiaisten antaminen. Maistiaisten antaminen on osoittautunut erittäin hyväksi myynnin lisäämisen kannalta.

Vuonna 2006 Suomeen säädettiin uusi elintarvikelaki 13.1.2006/23, jonka tarkoituksen oli selkeyttää lainsäädäntöä. Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu; varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda harhaan; suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta; varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys; turvata korkealaatuinen elintarvikevalvonta ja osaltaan parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä. (Elintarvikelaki 13.1.2006/23, luku 1)

Nyt 1.9.2011 astui voimaan uusi elintarvikelaki, joka eroaa edellisestä niin, että enää ei tarvitse elintarvikehuoneistoa hyväksyttää erikseen valvovalla viranomaisella, vaan neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tulee ilmoittaa asiasta valvontaviranomaiselle.

2.1 Valvontaviranomaiset

Tuoteturvallisuutta valvoo Tukes, eli turvallisuus ja kemikaalivirasto, joka toimii työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa. Tukesin tehtävä on valvoa markkinoille tulevia vaarallisia tuotteita. Tukes valvoo toimialojensa tuotteita, palveluita ja tuotantojärjestelmiä ja toimeenpanee niihin liittyvää lainsäädäntöä. Tukesin valvonnan alaisuuteen kuuluu pääsääntöisesti tavaroiden turvallisuus. Muiden viranomaisten kesken jakautuu monien muiden kulutustavaroiden valvonta, kuten elintarvikkeiden valvonta kuuluu Eviralle. (Tukes)

Evira, eli elintarviketurvallisuusvirasto, toimii elintarvikkeiden valvojana. Toiminnan päämääränä on varmistaa tutkimuksella ja valvonnalla elintarvikkeiden turvallisuutta ja laatua sekä kasvien ja eläinten terveyttä. Elintarvikevalvonnan tehtävänä on valvoa ja edistää kaikkien elintarvikkeiden turvallisuutta, asianmukaista laatua ja koostumusta sekä ehkäistä ja poistaa elintarvikkeista johtuvia terveyshaittoja. Maa- ja metsätalousministeriö vastaavat elintarvikkeiden valvontaa koskevan lainsäädännön valmistelusta, norminannosta ja ohjauksesta. (MMM)

Jokaisella kaupungilla on oma terveystarkastajat. Aluehallintoviraston tehtävänä on ohjata kuntien suorittamaa valvontaa sekä valvoa elintarvikemääräysten noudattamista erityisesti laitoksissa, joissa valmistetaan eläimistä saatavia elintarvikkeita. Aluehallintovirasto valvoo tuotevastuulain nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista ja ohjaa kuntien valvontaa toimialueellaan.

Tulli valvoo ETA -maiden ulkopuolelta tulevien elintarvikkeiden ja kulutustavaroiden turvallisuutta. Tulli valvoo myös sisäkauppaa. Tullilaboratorio on valtakunnallinen yksikkö, joka toimii valtionvarainministeriön alaisuudessa. Tullin toimivalta perustuu elintarvikelakiin, kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettuun lakiin ja kemikaalilakiin. Tulli toimii yhteistyössä Tukesin ja Eviran kanssa, myös muiden viranomaisten ja elinkeinoharjoittajia laboratorio voi toimivaltansa puitteissa auttaa, vaikka se palveleekin lähinnä tullia. (Tullilaboratorion tehtävät)

Euroopan tasolla elintarvikkeiden turvallisuutta valvoo European Food Safety Authority EFSA. EFSA toimii neuvoo antavana ryhmänä yhteistyössä jäsenvaltioissa toimivien valvovien viranomaisten kanssa.

2.2 Valvontatavat

Tukes ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin vaarallisen tuotteen pois saamiseksi markkinoilta. Toimenpiteinä ovat tuotteen poistaminen markkinoilta, takaisin veto kuluttajilta tai vaarasta ilmoittaminen. (Tukes)

Käytännössä elintarvikevalvonta tapahtuu pääasiassa kunnissa ja lihantarkastuksen osalta teurastamoissa. Jokaisessa kunnassa on oma elintarvikevalvontansa. Elintarvikkeita valvovat terveys- tai muu lautakunta, eläinlääkäri, terveystarkastaja tai muu kunnallinen elintarvikevalvoja. Jos ilmenee jotakin huomioitavaa, tehdään ilmoitus Eviralle ja sieltä saapuu tarkastaja tarkastamaan tilanteen. Evira toimii ylempänä ja tukena kuntien elintarvikevalvonnalle. (Evira)

Elintarvikevalvonta koostuu toimijoiden omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta. Toimijalla on vastuu tuottamiensa, käsittelemiensä, valmistamiensa, pakkaamiensa, kuljettamiensa, maahantuomiensa, varastoimiensa ja kaupan pitämiensä elintarvikkeiden turvallisuudesta ja muusta määräystenmukaisuudesta. Tätä varten toimijalla tulee

olla toimintaansa sopiva omavalvontajärjestelmä. Viranomaisvalvonnan tehtävä on pääasiassa varmistaa omavalvonnan toimivuus.

Kunnan terveystarkastaja valvoo ja tutkii omavalvontasuunnitelman toteutusta ja ottaa näytteitä tarvittaessa. Näytteenottoa kohdistetaan toiminnan riskin mukaisesti, joka käytännössä tarkoittaa erityisesti ravitsemusliikkeiden ja ensisaapumistoiminnan valvomista näytteenotoilla. Terveystarkastaja tulee tarkistuskäynnille, jos kuluttaja on tehnyt ilmoituksen ruokamyrkytyspäilystä tai muusta asiasta, joka vaatii asian tutkimista. Puutteet huomattuaan terveystarkastaja antaa ohjeet puutteiden korjaukseen ja tekee tarkastuskäynnin sovittuna ajankohtana.

Tullilaboratorioon toimitetaan näytteitä maahan tuotavista, ei eläinperäisistä elintarvikkeista ja myös joitakin yhdistelmäelintarvikkeita. Yhdistelmäelintarvikkeet ovat sellaisia, jotka sisältävät kasviperäisten ainesosien lisäksi jalostettuja eläinperäisiä ainesosia. Mikäli tuotteesta otetaan näyte, ei sitä päästetä vapaille markkinoille, eli kuluttajien saataville, jos tuote on tullut muusta kuin ETA-maasta. Sisäkaupassa käytetään harkintaa tuotteen vapaanliikkuvuuden rajoittamiseen, koska tuote voidaan vetää markkinoilta pois, jos tutkimuksissa ilmenee jotakin. Tulli tutkii elintarvikkeista lisäaineita, kasvinsuojeluaineiden jäämiä, hometoksiineja, ympäristömyrkyjä ja teollisia kontaminantteja sekä mikrobiologista laatua ja geenimuuntelua. Elintarvikkeen kanssa kosketuksiin joutuvasta tarvikkeista tutkitaan myös raskasmetalleja ja muita ihmiselle vaarallisia aineita. Elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä tutkitaan myös samalla. (Tulli)

Tullilla ja viranomaisilla on käytössä RASFF, joka on EU:n nopea hälytysjärjestelmä, jossa jäsenmaat ja komissio vaihtavat tietoja terveydelle vaaraa aiheuttavista elintarvikkeista ja rehuista sekä niihin kohdistetuista toimenpiteistä. (Tulli)

EFSA kerää tietoa ja tekee riskinarviointeja riskinhallinnasta vastaaville, mutta ei itse osallistu päätöksentekoon. Tarkoituksena sillä on antaa vankka tieteellinen perusta elintarviketurvallisuutta koskevien lainsäädännöllisten toimenpiteiden määrittelylle. EFSA:n tavoitteena on myös tarjota jatkuvasti asianmukaista ja tarkkaa tietoa elintarviketurvallisuudesta sekä kaikille osapuolille että kuluttajille.

2.3 Valvontakeinot ja valtuudet

Valvontaviranomaisilla on oikeus tehdä pistotarkastuksia sekä saada tietoonsa kaikki tarvittava tieto elinkeinoharjoittajalta, maahantuojalta ja valmistajalta. Valvontaviranomainen voi ottaa tuotteesta näytteitä tutkittavaksi. Mikäli tuotteesta löytyy moitittavaa, terveydelle vaarallista tai haitallisia kemikaaleja jne. voi elinkeinoharjoittaja joutua maksamaan syntyneet kulut testauksesta ja näytteenotosta. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 17–18 §)

Mikäli jonkin valvovan viranomaisen tutkimuksissa havaitaan jotakin haitallista kuluttajan terveydelle, tuote voidaan vetää markkinoilta pois, lakkauttaa väliaikaisesti tai kokonaan valmistus tai laittaa myyntikieltoon tuote. Tulli voi kieltää jonkin tuotteen maahantuonnin kokonaan tai kauttakulkemisen, mikäli jossakin elintarvikkeissa ilmenee jotakin haitallista kuluttajalle. (tulli)

2.3.1 Omavalvontasuunnitelma

Jokaisella elintarvikkeita myyvällä yrityksellä on oltava omavalvontasuunnitelma, eli kirjallinen suunnitelma siitä, kuinka tuotteita valvotaan ja kuinka valvonta toteutetaan.

Elintarvikemyyjän tulee olla riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Elintarvikealan toimijan on tunnettava elintarvikkeeseen ja sen käsittelyyn liittyvät terveysvaarat sekä elintarviketurvallisuuden kannalta tärkeimmät asiat. (Elintarvikelaki 19§)

Omavalvontasuunnitelma on elintarvikelaissa säädetty, eli jokaisen tulee tehdä se. Vaikka kyseessä olisi pieni kioski, jossa myydään hyvin säilyviä pakattuja elintarvikkeita, tulee olla omavalvontasuunnitelma, vaikka valvonnan ei tarvitse olla niin tiukkaa kuin suurimmissa elintarvikekaupoissa. Pienen elintarvikemyymälän riskit ovat helpommin havaittavia ja hallittavia.

Omavalvontasuunnitelman tulee olla kirjallinen, koska jokaisen yrityksen henkilökunnan tulee olla tietoinen siitä, jotta pystyvät hyödyntämään sitä työssään.

Työntekijöille se tuottaa enemmän työtä ja tarkkuutta, mutta näin turvataan elintarvikkeiden turvallisuus. Jokaiselle tulee olla selvää, miten toteutetaan omavalvontaa, koska suurin vastuu on elintarvikkeiden myymälän henkilökunnalla.

Omavalvontasuunnitelma hyväksytetään kunnan valvontaviranomaisella. Valvontaviranomainen voi määrätä suunnitelman täydennettäväksi, korjattavaksi tai muutettavaksi, jollei suunnitelma ole riittävä terveystarkkailun välttämiseksi. Viranomainen voi niin ikään määrätä omavalvontaan sisällytettäviä näytteenottoja ja tutkimuksia. Oleelliset muutokset suunnitelmassa tulee samoin hyväksyttää.

2.3.2 Mitä omavalvontajärjestelmään kirjataan?

Omavalvonnan tärkein asia on hyvä hygienia. Omavalvontajärjestelmään merkitään elintarvikehuoneisto, toimintojen sijoittelu ja näiden elintarviketurvallisuuskäytännöt, varasto- ja säilytystilojen käyttö ja lämpötilat, elintarvikkeiden käsittelyä ja olosuhteita koskevat ohjeet, valmistus- ja käsittelykoneita ja -laitteita koskevat ohjeet, raaka-aineiden ja tuotteiden jäljitettävyyttä koskevat ohjeet, raaka-aineita ja pakkausmateriaaleja koskevat ohjeet, tuotetietoja, reseptejä ja pakkausmerkintöjä koskevat ohjeet, henkilökohtaista hygieniaa ja työtapoja koskevat ohjeet, henkilöstön hygieniaosaamista ja terveystietoja koskevat ohjeet, talousveden ja tarvittaessa myös tuotteiden tutkimusohjelma, kunnossapito-ohjelma, siivoussuunnitelma ja puhtauden tarkkailusuunnitelma, jätteiden käsittely- ja lajitteluohjeet, haittaeläintorjuntaohjelma ja ruokamyrkytyspäilyä koskevat ohjeet, takaisinvetosuunnitelma.

Tutkitut ja mitatut asiat tulee kirjata ylös, jotta ne pystytään tarvittaessa selvittämään. Ruokamyrkytystapauksessa on hyvä, että pystytään jäljittämään tuotteen senhetkiset olosuhteet: oliko säilytyslämpötilassa jotakin sanomista silloin, kun tuote on ostettu, pystytään selvittämään, oliko elintarvikkeen jälleenmyyjällä osuutta asiaan vai oliko tuote jo pilalla ennen myymälään saapumistaan.

Maito ja kerma, kypsytämätön juusto, munavalmisteet, tuore liha, elimet, veri ja tuore plasma, jauheliha ja muut kypsentämättömät lihavalmisteet, tuore kala, mäti ja äyriäinen, tuoresuolattu kala sekä savustettu ja hiillostettu kala ja sellaiset ruoka-aineet, jälkiruoat sekä konditoriavalmisteet, joita ei ole lämpökäsitelty, ovat tuotteita, joiden kanssa tulee olla erittäin tarkka ja varovainen. Kyseisten tuotteiden säilyvyys ei ole kovinkaan pitkäaikainen.

2.3.3 Henkilöstön hygieniaosaaminen

Henkilöillä, jotka työskentelevät pakkaamattomien, helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kanssa, tulee olla hygieniapassi, elintarvikeviraston mallinen hygieniaosaamistodistus. Sillä osoitetaan riittävä tietotaito työskennellä elintarvikkeiden parissa. Elintarvikekaupassa on jokaisella henkilökunnan jäsenellä hyvä olla hygieniapassi, koska jokainen voi jossain vaiheessa joutua työskentelemään hetkellisestikin pakkaamattomien elintarvikkeiden kanssa. Näin turvataan tuotteiden turvallisuutta.

2.3.4 Hygieniapassi

Hygieniapassi on välttämätön työskennellessä pakkaamattomien elintarvikkeiden kanssa, joten on myös monenlaisia tahoja, jotka järjestävät hygienia koulutusta.

On mahdollista, että työnantaja kustantaa hygieniapassin ja koulutus voidaan järjestää työpaikalla. Työpaikalla voidaan järjestää kurssi, jossa opiskellaan hygieniaosaamista. Asiat pystytään myös oppimaan itseopiskelulla. Itseopiskelussa ennakkomateriaali tulee työpaikalle ja näin pystyy lukemaan hygieniapassin testiin. Sovittuna päivänä testin valvoja tulee ja suoritetaan hygieniaosaamistesti. Valvoja on yleensä jonkin kurssin järjestävän tahon. On myös mahdollista, että itse kustantaa hygieniapassin. Itse voi opiskella hygieniaosaamista Internetistä saaduilla ohjeilla ja mennä suorittamaan testi. Myös voi mennä kurssille ja suorittaa siellä testin. Kouvolassa yleisin hygieniapassitestejä ja kursseja järjestävä taho on Kouvolan Aikuiskoulutuskeskus.

2.3.5 Mitä hygieniapassi kurssi sisältää?

Testi on hyvin lyhyt, mutta jotkin asiat on vaikea osata. Varsinkaan ulkomuistista kukaan ei pysty muistamaan kaikkia säilytyslämpötiloja. Kokeen läpipääseminen edellyttää hyvää perehtyneisyyttä materiaaliin ja maalaisjärkeä.

Hygieniakurssilla käsitellään ja opetellaan elintarvikkelakia ja asetuksia hygieniaosaamisesta, elintarvikehygienian riskit ja tavoitteet, henkilökohtaista hygieniaa, mikrobeja elintarvikkeiden pilaajina, käsitellään elintarvikkeiden riskitekijöitä, läpikäydään ruokamyrkytykset, tartuntatavat ja niiden ehkäisyä ja hoitoa, opiskellaan omavalvontaa ja HACCP-periaatteet.

Hygieniapassi on hyvä olla, sille voi tulla tarvetta joskus. Hakiessa työtä elintarvikekaupasta, katsotaan hygieniapassi eduksi. Järjestettävät kurssit eivät ole kalliita: kurssi ja testi maksavat 60 euroa ja pelkkä testi maksaa 40 euroa.

2.3.6 HACCP-järjestelmä

HACCP-järjestelmä on osa elintarvikehuoneiston omaavalvontajärjestelmää. Järjestelmällä pyritään kohdentamaan elintarvikkeiden valvontaa, jotta mahdollisesti terveysvaaraa aiheuttavan tuotteen eteneminen kuluttajalle voidaan pysäyttää.

HACCP-järjestelmä rakennetaan määrittämällä tuotteittain tai tuotelinjoittain HACCP-menettelyn mukaisesti kriittiset hallintapisteet. Nimi HACCP tulee englanninkielisistä sanoista Hazard Analysis and Critical Control Points, vaarojen arviointi ja kriittiset hallintapisteet.

Järjestelmällä etsitään toiminnasta sellaiset kohdat, joihin sisältyy terveysriski, ja valitaan näistä kriittiset hallintapisteet. Nämä ovat sellaisia työ- tai käsittelyvaiheita, joissa riski voidaan todeta ja sen eteneminen pysäyttää, joihin hallinta voidaan kohdistaa ja jotka ovat oleellisen tärkeitä elintarviketurvallisuutta uhkaavan vaaran estämiseksi, poistamiseksi tai vähentämiseksi hyväksyttävälle tasolle.

3 TUOTEVASTUU

Tuotevastuulla tarkoitetaan sitä, millä perusteella jokin taho katsotaan korvausvelvolliseksi. Tuotevastuu jakautuu kahteen eri muotoon: tuottamusvastuuseen ja ankaraan vastuuseen. Tuottamusvastuulla tarkoitetaan korvausvastuuta, jonka perusteena on huolimattomuus, varomattomuus tai tahallisuus. Lähtökohtaisesti on aina kyse tuottamusvastuusta. Joissakin tapauksissa valmistajalla tai myyjällä voi olla ankara vastuu tuotteen aiheuttamasta vahingosta. Esimerkiksi kun valmistaja tai myyjä on merkinnyt pakkaukseen harhaanjohtavaa tietoa tuotteesta, antanut kuluttajan ymmärtää, että tuote on vaaraton, mutta totuus onkin paljastunut käytössä.

3.1 Tuotevastuudirektiivi 85/374/ETY

Tuotevastuudirektiivi otettiin käyttöön Euroopan unionissa 1985 yhtenäistämään jäsenvaltioiden lainsäädäntöä. Se koskee valmistajan vastuuta tuotteen puutteellisen tur-

vallisuuden aiheuttamasta vahingosta, koska vallitsevat erilaisuudet saattavat vääristää kilpailua ja vaikuttaa tavaroiden liikkuvuuteen yhteismarkkinoilla sekä johtaa eroihin kuluttajan suojaamisessa vahingolta, jonka tuotteen puutteellinen turvallisuus aiheuttaa hänen terveydelleen tai omaisuudelleen. (Neuvoston direktiivi 85/374/ETY)

Kun ”Hullun lehmän” taudin puheet alkoivat Euroopassa, muutettiin direktiivi 85/374/ETY koskemaan myös maatalouden alkutuotteita lihaa, viljatuotteita, hedelmiä ja vihanneksia ja riistatuotteisiin, ja poistetaan mahdollisuudet poikkeuksiin.

3.2 Vahingonkorvausvelvollisuus

Vahingonkorvausoikeus on yksityisoikeuden osa, joka jakautuu sopimusperusteiseen ja sopimuksenulkoiseen vastuuseen. Sopimusperusteinen vahingonkorvaustilanne edellyttää ennen vahinkoa syntynyttä sopimussuhdetta korvausvelvollisen ja vahingonkärsijän välillä, joka tulee kysymykseen tuotteen ostajan ja myyjän välillä. Tuotteen valmistajan korvausvastuu vahingon kärsijälle on sopimuksenulkoista.

Joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen. (vahingonkorvauslaki 1§)

Elintarvikkeista aiheutuviin henkilö- ja omaisuusvahinkoihin sovelletaan samoja lakeja kuin muihinkin kulutustavaroihin. Tuotevastuulaissa eritellään, ketkä ovat aiheutuvasta vahingosta korvausvelvollisia, sekä määritellään edellytykset, joilla vahingonkorvausvelvollisuus täyttyy. Tuoteturvallisuus ja tuotevastuulaki täydentävät toisiaan, siinä missä tuoteturvallisuuslailla pyritään ennakoimalla ehkäisemään vahingot, tuotevastuulailla taas taataan, syntyneen vahingon korvaus ihmisille ja omaisuudelle aiheutuneesta vahingosta. (Suojanen, Savolainen & Vanhanen, 245.)

3.2.1 Edellytykset vahingonkorvaukseen

Vahingonkorvausta on suoritettava vahingosta, joka on johtunut siitä, että tuote ei ole ollut niin turvallinen, kuin on ollut aihetta odottaa. Turvallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon ajankohta, jona tuote laskettiin liikkeelle, tuotteen ennakoitavissa oleva käyttö, tuotteen markkinointi ja käyttöohjeet sekä muut seikat. (Tuotevastuulaki 3§)

Jos tuotteesta ei käy ilmi sen valmistajaa tai tuottajaa, jokainen tuotteen liikkeelle laskenut vastaa samalla tavoin kuin valmistaja tuotteen aiheuttamasta vahingosta, jollei hän vahinkoa kärsineeltä korvausvaatimuksen tai muulla tavoin ilmoituspyynnön saatuaan kohtuullisessa ajassa ilmoita vahinkoa kärsineelle vahingosta. (Tuotevastuulaki 6§)

Tavaran on lajiltaan, määrältään, laadultaan, muilta ominaisuuksiltaan ja pakkaukseltaan vastattava sitä, mitä voidaan katsoa sovitun.

Mikäli myyjän ja ostajan välillä ei muuta sovita kaupan yhteydessä, laki velvoittaa seuraavaa: tuotteen, joka on kaupan kohteena tulee soveltua tarkoitukseensa, mihin sellaisia tavaroita yleensä käytetään ja soveltua siihen erityiseen tarkoitukseen, johon tavaraa on tarkoitus käyttää. Myyjän on kaupantekohetkellä täytynyt olla selvillä tästä tarkoituksesta, eikä hän ole ennen kaupantekoa ilmoittanut ostajalle, että tavara ei mahdollisesti sovellu aiottuun käyttötarkoitukseen. Tuotteen täytyy olla myyjän siitä antaman kuvauksen mukainen ja vastata ominaisuuksiltaan sitä, mihin myyjä on viitannut esittämällä näytteen tai mallin. Lisäksi tuotteen täytyy olla pakattu tavanmukaisella tai muuten sopivalla tavalla, jos pakkaus on tarpeen tavaran säilyttämiseksi tai suojaamiseksi. Tuotteen tulee kestävyydeltään vastata sitä, mitä kuluttajalla yleensä on sellaisen tavaran kaupassa perusteltua aihetta olettaa.

Tavaran tulee ominaisuuksiltaan vastata laissa, asetuksessa tai viranomaisen päätöksessä asetettuja vaatimuksia, paitsi jos ostajan tarkoituksena on käyttää tavaraa tarkoitukseen, jossa kyseisellä vaatimuksella ei ole merkitystä. (Kuluttajansuojalaki 12§)

Ostaja ei saa vedota virheeseen, jos on ollut kaupat tehdessään tietoinen tuotteen virheistä.

Vahingonkorvausta voidaan sovitella, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet. Jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on kuitenkin täysi korvaus tuomittava, jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta. (Vahingonkorvauslaki 1luku, 1§)

3.2.2 Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuminen

Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuu, mikäli myyjä, valmistaja tai maahantuojaa pystyy todistamaan, että ei ole laskenut tuotetta liikkeelle elinkeinotoiminnassa tai tuotteen puutteellinen turvallisuus on seurausta siitä, että tuotteen on oltava viranomaisen antamien pakottavien määräysten mukainen.

Korvausvelvollisuutta ei ole myöskään, jos se, jolta vaaditaan korvausta, saattaa todennäköiseksi, ettei tuotteen turvallisuudessa ollut vahingon aiheuttanutta puutetta silloin, kun hän laski sen liikkeelle. Osatuotteen valmistanut tai tuottanut ei ole korvausvelvollinen myöskään, jos hän näyttää, että puutteellinen turvallisuus johtuu sen tuotteen suunnittelusta, johon osatuote on liitetty, tai tuotteen tilanneen valmistajan antamista ohjeista. (Tuotevastuulaki 7§)

Kuluttajalla on oikeus hakea korvausta vedoten muihin lakeihin, kuten vahingonkorvauslakiin.

Edellä mainittujen perusteiden lisäksi voivat myös eräät yleiset vahingonkorvausoikeudelliset säännöt johtaa vastuun vapautumiseen. Vahingonkärsijän myötävaikutus vahinkoon on yksi tärkeä asia.

3.2.3 Kanneaika

Tuotevastuulakiin perustuva korvauskanne on nostettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun korvausta vaativa sai tiedon tai hänen olisi pitänyt saada tieto vahingon ilmenemisestä, tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta ja korvausvelvollisesta.

Kanne on kuitenkin pantava vireille kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun 5 tai 6 §:ssä tarkoitettu korvausvelvollinen laski vahingon aiheuttaneen tuotteen liikkeelle. (Tuotevastuulaki 9 §)

4 ELINTARVIKEPAKKAUKSET

Elintarvikepakkaukset ovat yksi osa elintarvikkeiden turvallisuutta, koska elintarvike on kosketuksissa pakkaukseen, jossa on. Pakkauksen tarkoituksena on estää ja hidastaa tuotteen luonnollista pilaantumista, jakelun aiheuttamia tuotemuutoksia ja tuottei-

den tahallista vahingoittamista sekä antaa käyttäjille tarvittava tietoa sisällöstä ja sen käytöstä. Tärkein tehtävä on suojata tuotetta. Pakkauksessa oleva virhe tai pakkaamisen epäonnistuminen kasvattaa tuotevastuuriskiä. Monet elintarvikkeet pakataan suojakaasuun, joten jos pakkauksessa on pienikin virhe, kuten reikä, suojakaasu pääsee pois ja elintarvike pilaantuu ennen aikojaan. Kun pakkauksessa tapahtuu virhe, se yleensä tarkoittaa, että kyseinen virhe ei ole vain yhdessä tuotteessa, vaan se on monessa muussakin. Joka sitten voi pahimmassa tapauksessa tarkoittaa suuren tuote erän pois vetämistä markkinoilta.

4.1 Pakkauksien vahinkotyyppit

Pakkauksille aiheutuvat vahingot voidaan jakaa pääsääntöisesti viiteen tyyppiin:

Henkilövahingot. Yleisin virhe, joka aiheuttaa kuluttajalle henkilövahinkoja on, kun lasi pullo räjähtää. Silloin voi lentää silmään lasinsiruja ja haavoittaa itsensä. Myös pakkauksesta voi irrota jotakin haitallista materiaalia elintarvikkeeseen, jota ei ole tarkoitus ja näin aiheuttaa vahinkoa kuluttajalle. Lasipullossa voi olla irrallista lasia jo sisällä.

Esinevahingot. Kun pakkaus vuotaa ja aiheuttaa kuluttajan vaatteille tai huonekaluille haittaa, niin silloin on tapahtunut esinevahinkoa. Useimmiten tällaisessa tapauksessa on kyse pakkauksen laiminlyönnistä.

Pakkaus ei täytä tehtäväänsä, vaan elintarvike vahingoittuu sisällä. Kun tuotteen päivitys on pitkä, tuotteen tulisi säilyä pitkään. Jos virhe huomataan vasta pitkän ajan kuluttua, vahinkomäärä nousee huomasti. Säilykkeet ovat hyvin yleinen tuote, joista ei pysty huomaamaan päältäpäin sisällön muutosta ja säilyvyysaika pitkä. Tällöin virhe voidaan huomata hyvinkin pitkän ajan kuluttua. Elintarvikesäilyketölkeistä voi lähteä tuotteeseen lakkaa, joka vahingoittaa tuotetta. Tämän takia on suositeltavaa säilykkeen avaamisen jälkeen, että ei säilytetä tuotetta tölkipä. Tölkin avaaminen edesauttaa lakan irtoamista elintarvikkeeseen.

Kun pakkaus aiheuttaa ongelmia ja vaikeuttaa jakelua ja käyttöä on kyseessä virheellinen pakkaus. On hyvin paljon tuotteita joissa ei toimi viivakoodi. Näin vaikeutetaan tuotteen myymistä, koska kassat eivät suostu päästämään tuotetta läpi.

Vuotava pakkaus. Tällä tarkoitetaan samaa kuin esinevahingolla, mutta kyse ei ole esinevahingosta kuluttajalle. Kun huomataan suuri määrä valmiiksi pakattujen tuotteiden, kuten oluiden, vuotavan pakkauksistaan, hävitetään ne kokonaan, ennen kuin ne pääsevät kuluttajan käsiin.

4.1.1 Pakkausmerkinnät

Euroopan parlamentti ja Neuvosta ovat antaneet direktiivin 2000/13/EY vuonna 2000, joka koskee myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhtenäistämistä.

Tuotteissa tulee olla selkeät pakkausmerkinnät kuluttajalle. Pakollisia merkintöjä ovat elintarvikkeen nimi, ainesosaluettelo ja tarvittaessa tiettyjen ainesosien määrä, sisällön määrä, vähimmäissäilyvyysaika tai viimeinen käyttöajankohta, valmistajan, pakkaajan tai EU:ssa toimivan myyjän nimi, toiminimi tai aputoiminimi sekä osoite, alkuperämaa, jos sen puuttuminen voi johtaa ostajaa harhaan, elintarvike-erän tunnus, säilytysohje tarvittaessa, käyttöohje tarvittaessa, varoitusmerkintä tarvittaessa ja elintarvikkeen alkoholipitoisuus, jos se nestemäisessä elintarvikkeessa on yli 1,2 tilavuusprosenttia ja kiinteässä elintarvikkeessa enemmän kuin 1,8 painoprosenttia. (Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä 3§)

Mikäli joku pakkauksen pakollisista merkinnöistä puuttuu, tuote on virheellinen. Silloin kuluttajalla on oikeus palauttaa tuote ostamaansa paikkaa, niin kuin jälleenmyyjällä on oikeus palauttaa tuotteet myyjälle.

4.1.2 Pakkausmerkintöjen merkitseminen

Merkinnöissä tulee olla huolellinen, ei saa antaa harjaa johtavaa tietoa eikä varsinkaan merkitä sellaisia ominaisuuksia, joita tuote ei todella sisällä. Elintarvikkeiden merkinnät, esillepano ja mainonta eivät saa johtaa ostajaa harhaan elintarvikkeen ominaispiirteiden tai vaikutusten osalta antaa vaikutelmaa, että elintarvikkeeseen liittyy ihmisen sairauksia ennalta ehkäiseviä, hoitavia tai parantavia ominaisuuksia.



Kuva 1. Pakkausmerkinnät

4.1.3 Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät joita ei tarvitse ilmoittaa

Seuraavien elintarvikkeiden ainesosia ei tarvitse ilmoittaa:

1) käymisen avulla valmistetut etikat, jotka on saatu yksinomaan yhdestä valmistusaineesta, edellyttäen, että etikkaan ei ole lisätty muita ainesosia ja että valmistusaine näkyy nimestä; 2) hapatettu maito ja kerma, edellyttäen, että valmisteeseen ei ole lisätty muita kuin maitohappovalmisteita, entsyymejä tai mikrobiviljelmiä, jotka ovat valmistuksen kannalta välttämättömiä ja 3) elintarvikkeet, jotka koostuvat yhdestä ainesosasta. (Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöselintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä 3§)

Ainesosat, jotka kuuluvat johonkin edellä mainituista ryhmistä, voidaan ilmoittaa käyttäen vain tämän ryhmän nimeä:

1) ”kasviöljy”, ”kasvirasva” tai ”eläinrasva”, kaikkien kasviöljyjen ja -rasvojen sekä eläinrasvojen yleisnimi; jos valmistusaineena ilmoitetaan käytetyn kasviöljyä tai niimeltä mainittua kasvi- tai eläinöljyä, tulee mahdollisesta kovettamisesta mainita ainesosaluettelossa öljyn nimen yhteydessä; 2) ”tärkkelys”, kaikkien tärkkelysten ja fy-

sikaalisesti tai entsyymaattisesti muunnettujen tärkkelysten yleisnimi; 3) ”juusto”, juustojen yleisnimi, jollei pakkauksessa korosteta valmistuksessa käytetyn tai käytettyjen juustojen lajia; 4) ”mausteet” ja ”mausteyrtit”, kaikkien mausteiden, mausteyrttien ja niiden seosten yleisnimi, jollei niiden määrä ylitä 2 prosenttia elintarvikkeessa; 5) ”purukumin perusmassa”, purukumien perustana käytettyjen kumiainesmassojen yleisnimi ja 6) ”sokeri”, sakkaroosin yleisnimi. (Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöselintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä 8§)

4.1.4 Parasta ennen päiväys ja viimeinen käyttöpäivä

Kun tuotteen parasta ennen päiväys on mennyt umpeen, ei se välttämättä tarkoita, että tuote on pilaantunut ja se tarvitsee heittää roskeen. Varsinkin, jos tuote on säilytetty oikein ja avaamattomana, säilyy se monta päivää vielä parasta ennen päiväyksen jälkeen. Parasta ennen päiväyksen mentyä umpeen, voi tuotetta myös myydä, kunhan siitä selkeästi ilmenee, että päiväys on mennyt umpeen ja on laadullisesti myytäväksi sovellova. Kun parasta ennen päiväyksellä umpeen mennyt tuote myydään, on vastuu myyjällä.

Viimeinen käyttöpäivä taas kertoo hyvin, että kyseessä todella on viimeinen käyttöpäivä. Tuotetta ei ole siis tarkoitettukaan säilymään yli viimeisen käyttöpäivän, kun taas parasta ennen päiväys kertoo, että tuote nautittuna ennen päivän umpeutumista on parasta ennen sitä, eli säilyttänyt koostumuksensa niin kuin pitää. Päiväyksen jälkeen tuotteen ominaisuudet voivat muuttua. Yleensä viimeinen käyttöpäivä merkintä laitteeseen herkästi pilaantuviin tuotteisiin.

Pakkausmerkinnät pätevät avaamattomiin paketteihin. Kun tuote on avattu, koskee sitä erilainen säilyvyys. Tuotteeseen on yleensä merkitty, miten se säilyy avaamisen jälkeen.

Maito on yleinen sellainen tuote, jonka ottaa kaapista välillä katsomatta päiväystä ja välillä katsoen. Kun huomaa päiväyksen menneen umpeen, on hyvä haistaa maitoa ensin ja sitten lorauttaa vaikkapa kahvin sekaan pieni tippa. Näin huomataan, onko maito mennyt pilalle, eli hapanta. Ei kannata suoralta kädeltä heittää mitään roskeen, vaikka päiväys olisikin mennyt umpeen. Haista ja maista ensin.

4.1.5 Tuotteet joihin ei tarvita parasta ennen päiväystä

Pakkaukseen on merkittävä ajankohta, johon asti elintarvike asianmukaisesti säilytettyinä säilyttää sille tyypilliset ominaisuudet. Ajankohta on ilmoitettava käyttämällä ilmaisua "parasta ennen", jonka jälkeen ajankohta merkitään.

Parasta ennen merkintää ei vaadita seuraaviin elintarvikkeisiin:

1) sellaiset tuoreet marjat, hedelmät ja kasvikset, joita ei ole kuorittu, pilkottu tai käsitelty muulla vastaavalla tavalla; tämä määräys ei kuitenkaan koske siemeniä, ituja tai muita vastaavia luonnontuotteita; 2) sellaiset mehut, nektarit ja virvoitusjuomat, jotka on tarkoitettu suurtalouksille ja jotka on pakattu suurempiin kuin viiden litran pakkausuihin; 3) sellaiset leipomotuotteet ja leipä, jotka ovat ominaisuuksiltaan sellaisia, että ne tavallisesti nautitaan yhden vuorokauden kuluessa; 4) etikka; 5) suola ja suolavalmisteet; 6) sokeri; 7) sokerimakeiset; ja 8) purukumit ja muut vastaavat pureskeltavat elintarvikkeet. (Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöselintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä 12§)

Kun elintarvikeliikkeeseen saapuu tuote-erä, josta ei ilmene parasta ennen päiväystä, tuotteesta reklamoidaan myyjälle ja se palautetaan.

4.1.6 Parasta ennen ja viimeisen käyttöpäivä merkinnän jälkeen elintarvikekaupassa?

Tuotteiden päiväyksien valvonta kuuluu jokaisen elintarvikeliikkeen omavalvontaan, eli päiväyksiä valvotaan tarkkaan ja joka aamu tuotteiden päiväykset tulee tarkistaa. Aamuisin tuotteet käydään läpi ja otetaan pois ne, joissa päiväys on mennyt umpeen. Samalla siinä hinnoitellaan alennuslapuilla tuotteet, joiden parasta ennen päiväys on menossa lähipäivinä umpeen. Näin pystytään pienentämään hävikin määrää ja yrittämään välttää suurien parasta ennen päiväystuotteiden poisottomääriä.

Kun tuotteen parasta ennen päivä on mennyt umpeen, normaalisti tuotteet joutuvat roskiin. Kasvikset ja vihannekset ovat yksi sellainen tuoteryhmä, joihin ei tarvitse merkitä parasta ennen päiväystä. Tuotteiden laatua pidetään tarkkaan silmällä, pilaantuneet kasvikset ja vihannet päätyvät biojäteastiaan.

Elintarvikekaupoilla on erilaisia tapoja toimia tuotteen parasta ennen päiväyksen umpeuduttua. Harvemmin kuitenkaan elintarvikekaupat myyvät tuotteita, joista on mennyt parasta ennen päiväys umpeen, vaan tuotteet toimitetaan joko niitä parhaiten tarvitseville, kuten työttömien ruokalaan tai omalle henkilökunnalle.

5 TAKAISINVEDOT

Mikäli tuotteessa havaitaan jokin sellainen puute tai ainesosa, jota ei ole merkitty tuotteen pakkausmerkintöihin, voidaan tuote vetää markkinoilta pois. Varsinkin siinä tapauksessa, kun tuote aiheuttaa tai voi aiheuttaa terveydelle vaaraa. Elintarvikemyymälöihin tulee normaalista ilmoitus joko ketjun yhteiselle sivustolle tai faksattuna. Kun ilmoitus tulee, otetaan tuotteet välittömästi pois myynnistä ja tuhoetaan. Myymälä saa korvauksen tuotteista. Kuluttajille ilmoitetaan myös asiasta lehdissä, jos kyseessä on suureksi vaaraksi havaittu virhe. Tiedon saatuaan kuluttajan tulee palauttaa tuote myymälään, josta on sen ostanut, ja hän saa rahansa takaisin. Pienimuotoisissa virheissä tuotteen puutteista ilmoitetaan vain jälleenmyyjille ja näin saadaan ongelma ratkaistua pienemmällä äänellä.

5.1 Markkinoilta pois vetäminen ja tuotevirheet

Suomessa vedetään jatkuvasta tuotteita pois markkinoilta, ja jokaviikkoiset uutiset mediassa tuotteiden markkinoilta poisvedosta ovatkin hyvin yleisiä. Koska kyseessä ei ole ikinä vain yksi tuote, jossa virhe on, vaan yleensä se koskee koko erää. Useimmiten virhe johtuu pakkauksesta tai pakkauksen epäonnistumisesta.

Kun kuluttajien korviin kantautuu paljon samalta valmistajalta takaisinvento uutisia usein, vaikuttaa se tuotteiden myyntiin. Kyseessä on tuote tuotevirheet ja valmistajan luottamus horjuu pikkuhiljaa, useiden poisvetouutisten jälkeen.

Hyvänä esimerkkinä 26.9.2011 Ilta-sanomat uutisoi, että vedetään pizzaa pois markkinoilta, koska tuote voi olla vaarallinen. Kyseessä oli Felix Abba Oy Ab, joka veti maahantuomansa Grandiosa-jauheliha-sipulipizza-erän pois myynnistä. Uutisessa oli tarkkaan kerrottu, mitä erää takaisinvento koskee, eli 540 g ja parasta ennen päivämäärä 8.5.2012. Virheenä oli käynyt, että joihinkin Grandiosa jauheliha- ja sipulipizza-pakkauksiin oli erehdytty pakkaamaan kinkku-paprikapizzaa. Näin ollen tuotteen ai-

nesosaluettelo ja koostumus eivät pitäneet paikkaansa. Tuoteluettelossa ei mainittu soijaproteiinia ja näin tuote aiheutti hengenvaaraa soija-allergisille.

Ohjeena kuluttajalle annettiin, että tuote pitää palauttaa lähimpään myymälään, joka tuotetta myy.



Kuva 2. Kuva pizzasta

Myös samainen lehti samana päivänä uutisoi, kuinka Felix Abba Oy Ab vetää markkinoilta pois erän mansikanmakuista Fun-Light-juomatiiivistettä. Osasta pakkauksista puuttui takaetiketti, jossa ilmenee tuotteen ainesosamerkinnot. Tuote sisälsi fenyylialaniinin lähteen. Kyseiselle tuotteelle joku voi olla allerginen. Kuluttajia oli taas hyvin informoitu, mitä erää takaisinvento koskee, millä parasta ennen päiväyksellä oleva tuote tulee palauttaa lähimpään tuotetta myyvään myymälään. Myös uutisessa kerrottiin, että kauppiaita on informoitu asiasta. Felix Abban kuluttajapalvelunumero oli myös lisätty uutiseen, jotta huolestunut kuluttaja voi ottaa tarvittaessa yhteyttä.

Kyseiset uutiset ovat normaaleita ja erittäin suotavia kuluttajien kannalta. Elintarvikemyymälään tieto tietysti menee ennen mediaa ja tietoon on pystytty siellä reagoimaan, ennen kuin huolestuneet kuluttajat alkavat palauttaa tuotteita. Moni kuluttaja yrittää palauttaa myös ihan oikeanlaisia tuotteita, ei oikeaan tuote-erään kuuluvaa tuotetta, joka vedetään pois markkinoilta. Joten elintarvikeliikkeen henkilökunnankin tulee olla valppaina, eikä palauttaa rahoja jokaiselle, ennen kuin on varma, että kyseessä on oikeaa erää oleva tuote. Kyseiset uutiset herättävät liikettä elintarvikemyymälöissä, kun epä tietoisuus kalvaa kuluttajaa. Asiakkaat tulevat usein palauttamaan väärää tuotetta tai tiedustelevat, mikä se tuote on ja onko juuri hänen tuote se.

Evira ilmoittaa takaisinvedoista verkkosivuillaan, ja sieltä pystyy tarkistamaan uutisen oikeellisuuden ja pysyy ajan tasalla tuotteiden takaisinvedoista.

6 HUIJAUSTAPAUKSET

Koska meitä ihmisiä on monenlaisia, on myös huijareita. On paljon tapauksia, jossa asiakas tulee tuotteen kanssa ja väittää, että on ostanut tuotteen kyseisestä kaupasta, ja että siinä on vikaa tai se on pilaantunut. Normaalikäytäntö on, että kuitti tulee esittää todistuksena, että on ostanut tuotteen kyseisestä kaupasta. Mikäli kuittia ei löydy, elintarvikemyyjä ei ole vastuullinen palauttamaan rahoja asiakkaalle. Virhe tulee myös pystyä todistamaan. Kuitin kera, ilman tuotetta kauppaan tulokaan ei todista, että tuotteessa on ollut vika. Reklamaatiotilanteessa tulee olla mukana sekä kuitti että tuote. Kyseessä on petoksen yritys, jos yrittää saada pelkän kuitin kera tuotteesta rahat takaisin. Tapauksessa voi olla kyse siitä, että tuote on ollut ihan hyvä, ja se on syöty, mutta asiakas haluaa rahaa. Mikäli asiakas onnistuu haluamassaan, hän on saanut tuotteen ilmaiseksi. Moni uusi työntekijä sortuu tähän huijausyritykseen ja antaa rahat takaisin.

On myös tapauksia, joissa kauppiaille lähetetään sähköpostiviesti, että on ostanut arvokkaan lihan kyseisestä kaupasta ja että se pilaantunut ja pyydetään palauttamaan rahat hänen tililleen. Sähköpostista ilmenee tuotekuvaus, hinta ja mainitaan ostopäiväkin, joka saattaa olla viikkoja sitten. Asiakas pyydetään kauppaan henkilökohtaisesti tuotteen ja kuitin kanssa, jotta pystytään varmistamaan asian oikea laita. Harvoinpa asiakas saapuu paikalle. Näihin tapauksiin kauppias ei sorru, koska kyseessä on läpinäkyvä huijausyritys. Kyseessä on lievä petoksen yritys.

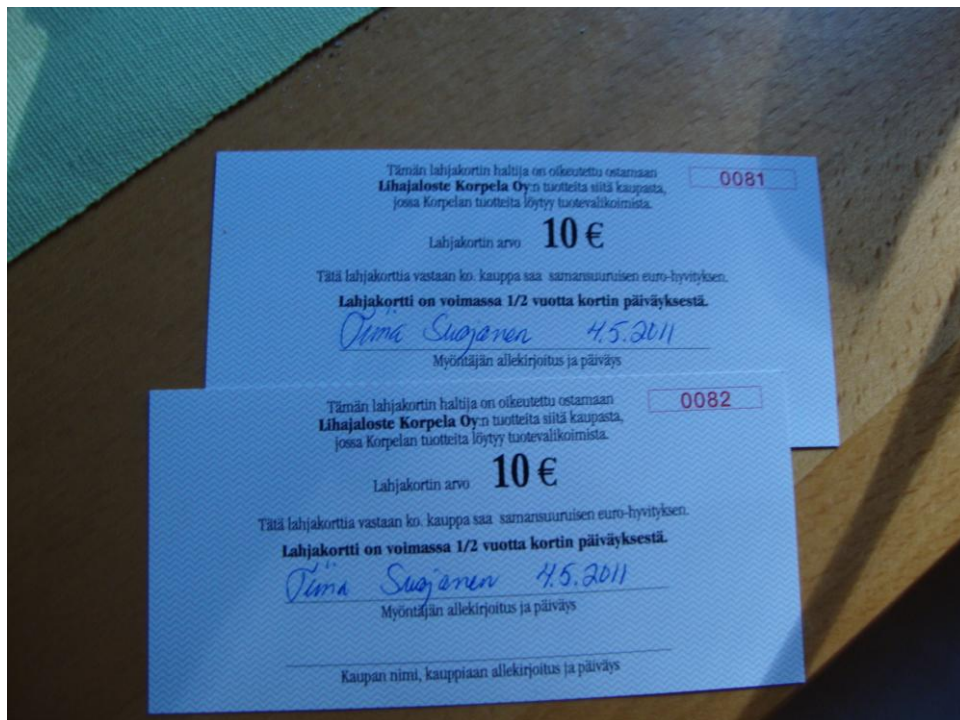
”Vahinkoa kärsineen on näytettävä toteen vahinko, tuotteen puutteellinen turvallisuus sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys”. (tuotevastuulaki 4 a §)

”Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi”. (Rikoslaki 36 luku 1§)

”Lievä petos, jos petos, huomioon ottaen tavoitellun hyödyn tai aiheutetun vahingon määrä taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava lievästä petoksesta sakkoon”.(Rikoslaki 36 luku 3§)

7 KORVAUSTAVAT

Kuluttajan ostaessa elintarvikekaupasta pilaantunut tai rikkoontunut tuote, kuten liha joka on pilaantunut ennen päiväyksen umpeutumista, tulee hänen mennä liikkeeseen, josta on ostanut kyseisen tuotteen, kuitin kera ja kertoa tuotteen vioista. Asiakas saa rahansa takaisin joissain tapauksissa, myös uuden tilalle ja kahvipaketin vielä anteeksi pyynnöksi. Kaupoilla on erilaisia korvaamiskeinoja, mutta on suositeltavaa, ottaa valmistajaan yhteyttä, jos huomataan, että virhe on valmistajan eikä kaupan. Valmistajalta tai maahantuojalta saa yleensä paremman korvauksen aiheutuneesta tuotevahingosta.



Kuva 3. Korvaus valmistajalta

Kuvassa 3. on kyse tapauksesta, jossa pikkukinkun sisältä löytyi verkkoa jolla, kinkku oli pakattu. Tuotteessa oli virhe, ja virheen aiheuttaja pystyttiin hyvin päättelemään. Koska tuote oli pakattu hyvin, kyseessä oli valmistajalta jälleenmyyjälle tullut tuote. Valmistusvaiheessa tai pakkauksen yhteydessä tuotteeseen oli joutunut kinkun verkkoa sisään. Pakkauksesta ei ilmennyt puhelinnumeroa, johon olisi voinut soittaa, mutta muuten tiedot olivat selkeät. Tuotteen jälleenmyyjältä tiedusteltiin kyseisin tuotteen valmistajan puhelinnumeroa. Sain numeron ja kerroin asian, ja tarjouduin vielä lähettämään kuvan tuotteen virheestä. Vastauksena sanottiin, että ei tarvitse lähettää mitään, uskoivat minua ja kysyivät vielä tuotteen tietoja jäljittääkseen tuotteen erän,

selvittääkseen onko muihinkin tuotteisiin tapahtunut virheitä. Muutaman viikonkultua saapui korvaus tuotteen virheestä, lahjakortit valmistajan tuotteisiin ja kirje, jossa pahoiteltiin asiaa.

Elintarvikkeiden jälleenmyyjilläkin on oikeus palauttaa virheelliset tuotteet valmistajalle, kuljetuksessa rikkoontuneet tuotteista reklamoidaan ja saadaan palautusta maksusta. Elintarviketuotteiden saapuessa elintarvikemyymälään tulee ne tarkistaa huolella, niiden saapuessa ja vielä paikalleen laittaessa, jotta pystytään estämään virheellisten tuotteiden leviämiin kuluttajien käsiin.

8 VASTUU ELINTARVIKKEIDEN TURVALLISUUDESTA

Turvallisuudesta vastaa ensisijaisesti elinkeinonharjoittaja, valmistaja, maahantuojaa, myyjä tai palvelun tarjoaja.

Elinkeinoharjoittaja on vastuussa siitä, että hänen valmistamansa, markkinoimansa ja myymänsä tuotteet ovat turvallisia. Näin vastuu tuotteiden turvallisuudesta koskee valmistajan lisäksi myös maahantuojaa ja joissain tapauksissa myös kaupassa toimivaa henkilökuntaa. Elinkeinoharjoittajaa velvoittaa huolellisuusvelvoite, eli aikaisemmin mainittu omavalvontasuunnitelma on yksi osa elintarvikeharjoittajaa koskevaa huolellisuusvelvoitetta. Huolellisuusvelvoitteella pyritään estämään mahdolliset vaara ja vahinko tilanteet.

”Elinkeinoharjoittajan ja muun palvelun tarjoajan on annettava markkinoinnissaan kuluttajille ja kuluttajiin rinnastettaville henkilöille tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin liittyvät vaarat. Heidän on myös varmistauduttava siitä, että tiedot annetaan kuluttajille ja kuluttajiin rinnastettaville henkilöille ymmärrettävässä muodossa. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta”, 5§)

8.1 Valmistajan vastuu

Lähtökohtaisesti vastuu on aina valmistajan, koska hän tuntee parhaiten valmistamansa tuotteen ominaisuudet ja päättää turvallisuuteen vaikuttavista asioista. Tuotteen ostopaikka, eli tuotteen myyjä voi sijaita jossain muussa maassa, silloin on jopa helpompaa ottaa yhteyttä tuotteen valmistajaan, koska virheelliseen tuotteen valmistaja on

helpompi tavoittaa. EU:n kilpailusäädöksen mukaan tuotteelle annettu takuu on voimassa toisessa EU-maassa, eli kuluttaja on voinut ostaa kuivalihansa Saksasta, pikkukylän elintarvikeliikkeestä, jonka yhteystietojakaan ei löydy mistään. Tällaisessa kuluttajan on helpompi ottaa yhteyttä suoraan tuotteen valmistajaan.

Vahingonkorvausvelvollisuus tuotevastuulaissa on sillä, joka on valmistanut tai tuottanut vahinkoa aiheuttaneen tuotteen. (Tuotevastuulaki 5§)

8.2 Maahantuojan vastuu

Maahantuojan tulee olla huolellinen, että hänen markkinoille tuomansa elintarvikkeet ovat soveltuvia ja vaatimusten mukaisia. Maahantuonnissa on vastuun näkökulmasta katsoen kaksi erilaista toimijaa, ETA-alueen maahantuoja ja suomalainen maahantuoja.

ETA-alueen maahantuoja vastaa siitä, että ETA-alueen ulkopuolelta tuotavat ja ETA-alueen markkinoille saatettavat tuotteet täyttävät eurooppalaiset turvallisuusvaatimukset. Maahantuojan on vastattava myös siitä, että viranomaisten saatavilla on tuotetta koskeva tiedot.

Suomalaisella maahantuojalla on oikeus saattaa Suomen markkinoille vain vaatimusten mukaisia tuotteita. Suomalaisen maahantuojan vastuulle jää usein myös suomen- ja ruotsinkielisistä pakkausteksteistä.

Vahingonkorvausvelvollisuus on sillä, joka on tuonut tuotteen Euroopan talousalueelle siellä liikkeelle laskettavaksi; sillä, joka on liikkeelle laskettavaksi tuonut tuotteen Euroopan vapaakauppaliittoon kuuluvasta valtiosta (EFTA-valtiosta) Euroopan yhteisöön, Euroopan yhteisöstä EFTA-valtioon tai EFTA-valtiosta toiseen EFTA-valtioon, sekä sillä, joka on markkinoinut vahinkoa aiheuttanutta tuotetta omanaan, jos tuote on varustettu hänen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan. (Tuotevastuulaki 5§)

9 TUOTEVASTUUVAKUUTUS

Meiltä jokaiselta löytyy kaikenlaisia vakuutuksia, kuten koti - ja autovakuutukset. Myös tuotteiden valmistajilla, maahantuojilla sekä tukku- ja vähittäiskauppiaille on oikeus vakuutukseen, jota kutsutaan vastuuvakuutukseksi.

Tuotevastuuvakuutus on keskeinen keino varautua tuotevastuuriskeihin. Tuotevastuuvakuutuksen tarkoituksena on antaa suojaa vakuutuksenottajan mahdollisen vahingonkorvausvelvollisuuden varalta. Vakuutuksen kohteena ei siis ole mikään ennalta sovittu omaisuuserä vaan voimassa olevan oikeuden mukainen korvausvelvollisuus.

Tuotevastuuvakuutuksesta korvataan ne toiselle aiheutetut henkilö- ja esinevahingot, joista vakuutuksenottajana oleva yritys on voimassa olevan oikeuden mukaan korvausvelvollinen ja jotka ovat aiheutuneet toiselle luovutetusta tuotteesta.

Tuotevastuuvakuutuksen korvauspiiri ei ole yhtä laaja kuin yrityksen korvausvelvollisuus.

9.1 Tuotevastuuvakuutus ja korvaaminen

Tuotevastuu vakuutus korvaa elinkeinotoiminnassa liikkeelle lasketun tuotelajiin kuuluvan tuotteen virheellisyydestä tai puutteellisesta turvallisuudesta toiselle aiheutuneet henkilö- ja esinevahingot.

Tuotevastuuvakuutus ei korvaa, mikäli luovutetulle tuotteelle on aiheutunut vahinkoa, tuotteen palauttamisesta, vaihtamisesta tai markkinoilta poistamisesta aiheutuneita kustannuksia tai tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella aiheutettuja vahinkoja.

Vakuutus korvaa kuluttajille aiheutuneet vahingot ja on yleistymään päin, että vakuutus koskee myös be-to-be kauppaa, eli yrityksiensä välisten virheiden ja vahinkojen korvaukseen.

10 KULUTTAJAN OIKEUDET JA VASTUU

10.1 Virheiden huomiointi

Mikäli kuluttaja huomaa tuotteessaan virheen, kuten että juusto on homeessa, hänen tulee ilmoittaa virheestä kohtuullisessa ajassa. Ilmoituksen virheestä voi tehdä kahden kuukauden sisällä virheen havaitsemisesta. Juustolle on normaalisti merkitty pitkä päiväys, näin juusto on voinut jo pakkauksessaan mennä homeeseen, ennen kuin päiväys on mennyt umpeen. Silloin tuotteessa on virhe. Kahden kuukauden jälkeen ostopäivästä kuluttajalla ei ole oikeutta vedota virheeseen.

10.2 Kuluttajan oikeus vahingonkorvaukseen

Kuluttajalla on oikeus saada vahingonkorvausta hänelle syntyneestä haitasta. Anteeski pyyntö pitää kuulla aina, mutta myös rahallista korvausta kuluttaja voi saada. Mieli-pahasta ei tietenkään kukaan saa rahallista korvausta.

Vahingot jaetaan välillisiin ja välittömiin. Tyypillistä välitöntä vahinkoa ovat esimerkiksi asian selvittämisestä ja hoitamisesta aiheutuneet matka-, posti- ja puhelinkulut. Jos kuluttaja vie tuotteen kauppaan takaisin sen takia, että juusto on homeessa ennen kuin siitä on päiväys mennyt, hänellä on oikeus saada rahat juustosta takaisin ja myös oikeus pyytää matkakuluista korvausta.

Kuluttajalla on oikeus pyytää virheen korjaamista saamalla uusi samanlainen tuote tilalle ja/tai rahat takaisin tuotteesta.

Jos yritys on menetellyt huolimattomasti, kuluttajalla on oikeus saada korvausta myös välillisestä vahingosta. Mikäli kaupasta löytyy pilaantunut tuote ja kuluttaja ostaa sen, eikä huomaa, että tuote on pilaantunut ja sairastuu, niin kuluttajalla on oikeus saada korvausta asiasta, ja hän voi tehdä ilmoituksen Eviralle myymälän toiminnasta, koska kuluttajalla on oikeus epäillä elinkeinoharjoittajan toimineen huolimattomasti. Välillisen vahingon myyjä on kuitenkin velvollinen korvaamaan vain, jos virhe tai vahinko johtuu huolimattomuudesta hänen puoleltaan tai jos tavara kaupantekohetkellä poikkesi siitä, mihin myyjä on erityisesti sitoutunut. Elintarvikkeissa tällainen on kuitenkin harvinaista, koska omavalvonta toimii suhteellisen hyvin.

Virheellisestä tuotteesta eli tuotevahingosta on kuluttajalla myös oikeus saada vahingonkorvausta. Tuotevahingolla tarkoitetaan tuotteen henkilölle tai hänen omaisuudelleen syntynyttä vahinkoja. Tuotevahingosta voi vaatia korvausta nojaten kuluttajansuojalain, tuotevastuulain tai, yleisten vahingonkorvausperiaatteiden nojalla.

10.3 Kuluttajaneuvonta

Kuluttajille on oma kuluttajaneuvonta, josta kuluttaja saa apua erinäisiin kysymyksiin kuluttajan oikeuksista. Ensimmäisenä suositellaan yrittämään sopua yrityksen kanssa, jos sopua ei synny, sitten yhteys uudelleen kuluttajaneuvontaan. Kuluttajaneuvonnasta neuvotaan, kuinka asiaa viedään eteenpäin. Kuluttajaneuvonta avustaa ja sovittelee kuluttajan ja yrityksen välisessä riitatilanteessa, antaa kuluttajille ja yrityksille tietoa kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista, muun muassa virheen hyvityksestä, sopimuksista ja maksamisesta.

Kuluttajaviraston verkkosivulta saa jo hyvin apua ongelmaan, ja sieltä löytyy usein kysytyt kysymykset, josta omaan ongelmaan saattaa löytää ratkaisun ilman yhteyden ottoa kuluttajaneuvontaan.

Kuluttajaneuvonta on nimensä mukaisesti tarkoitettu vain kuluttajille.

Jos riidan sovittelu ei kuluttajaneuvonnan avulla onnistu, tulee asiasta tehdä valitus kuluttajariitalautakuntaan. Kuluttajaneuvonta avustaa valituksen teossa. Kuluttajariitalautakunta antaa ratkaisusuosituksia. Lautakunta on puolueeton ja riippumaton ratkaisuelin ja siksi hyvä vaihtoehto riidan molemmille osapuolille. Lautakuntaan valittaminen on maksutonta.

Iltasanomissa uutisoitiin 26.9.2011, että kuluttajariitalautakunta on määrännyt elinkeinoharjoittajan maksamaan korvauksia kuluttajalle makkaran aiheuttaman vamman vuoksi. Kuluttaja oli ostanut kolme pakettia grillimakkaraa, jonka valmistajana oli espanjalainen makkaranvalmistaja. Kuluttajalta oli makkaraa syödessä lohjennut hampaas. Hänen mukaansa makkarasta löytyi kaksi luun palaa, jotka lohkaisivat hänen hampaansa. Elinkeinoharjoittaja ei ollut suostunut kuluttajan vaatimukseen, koska hänen mukaansa ei pystytty osoittamaan, että virhe oli tuotteessa. Näin kuluttaja valitti asiasta kuluttajariitalautakuntaan, joka antoi suositukseksi makkaranvalmistajan korvaamaan kuluttajalle 879,66 € vahingonkorvausta. (Iltasanomat 26.9.2011)

Monesti kuluttaja ajattelee huomattuaan tuotteessa virheen, että ei viitsi nähdä vaivaa tuotteesta reklamoimiseen. Sitten taas on kuluttajia, jotka tarttuvat heti toimeen ja reklamoivat pienistäkin asioista. Tietysti on ne ääripäät myös, jotka reklamoivat tuotteesta jossa ei ole minkäänlaista vikaa.

Kuluttajan tulisi aina, kun tarve sen vaatii, reklamoida tuotteesta, koska se auttaa tuotteiden laadun seurannassa, auttaa tuotteen parantamisessa ja pystytään seuraavan keran välttämään kyseiset virheet.

11 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten elintarvikkeiden tuotevastuu toimii Suomessa. Kuinka elintarvikkeiden turvallisuutta valvotaan ja mitkä asiat turvallisuuden vaikuttavat. Kun etsin lähdemateriaalia niin löytyi elintarvikkeiden turvallisuudesta ja sen valvonnasta erittäin paljon lakeja ja standardeja.

On yllättävää huomata kuinka hyvin Suomessa pyritään valvomaan kuluttajan etuja, ainakin yritetään sitä. Suomessa on aina pyritty vaikuttamaan tuotteiden turvallisuuden hyvin paljon kautta aikojen, ja vuosien saatossa on valvonta vain parantunut, joka on hyvä asia kuluttajan kannalta. EU:n myötä myös kuluttajat ovat saaneet turvaa puolelleen elintarvikkeiden valvonnassa. Myös EU:n direktiivit ovat voineet joissain tapauksissa aiheuttaa kuluttajille hämmennystä ja sekaannusta, mutta pääsääntöisesti direktiivit ovat selkeyttäneet ja parantaneet elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaa.

Elintarvikkeiden valvonta on erittäin tärkeää kuluttajien kannalta, on hyvä huomata kuinka hyvin pyritään toteuttamaan valvonta, monien eri tahojen avulla. Jotta kunnolliseen valvontaan päästää, vaatii se kaikilta aikaa ja rahaa. Elintarvikemyymälän henkilökunta on hyvin tärkeässä roolissa valvonnan kannalta, vaikka päävastuu on lähinnä valmistajalla. Monien eri lakien vaikutus elintarvikkeiden valvontaan ja ylipäänsä elintarvikkeisiin on huomattavaa. Entistä enemmän ja tarkemmin, niin valmistajat, maahantuojat, jälleenmyyjät kuin kuluttajatkin alkavat olla tarkempi elintarvikkeiden turvallisuudessa.

Onnistuin mielestäni hyvin kokoamaan tietopaketin niin uusille kuin vanhoillekin elintarvikekaupan henkilökunnalle. Vanhat työntekijät voivat tarkastella opinnäytetyötä kriittisesti, koska heiltä löytyy hyvä käytännön kokemus. Mutta eteen voi tulla

myös uutta ja yllättävää, työntekijät voivat käyttää opinnäytetyötä myös opitun kertauksena.

Kun tuloksia verrataan aikaan, jona työn piti valmistua, niin työn jälki on hyvää. Uskon, että opinnäytteen toimeksiantaja pystyy hyödyntämään tutkimusta parhaaksi katsomallaan tavallaan.

12 LÄHTEET

Direktiivi. Europa. Saatavissa:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/files/goods/docs/liability/studies/lovells-study_fi.pdf [viitattu 7.10.2011]

Elintarvikkeiden takaisin veto. Evira. Saatavissa:

<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/takaisinvedot/?bid=2732> [viitattu 27.9.2011]

Elintarvikelain kehitys. Utu. Saatavissa:

(http://utu.academia.edu/AnuLähteenmäkiUutela/Papers/186480/Elintarvikelainsaadannon_kehitys_1985-2005_2006_) [viitattu

Ets.Saatavissa:

<http://kehittyvaelintarvike.fi/teemajutut/16-elintarvikealan-tuotevastuuriskit>

[Viitattu 24.8.2011]

Hallituksen esitys. Hallituksen esitys Eduskunnalle elintarvikelaiksi ja laiksi elintarvikevirastosta annetun lain 3 §:n kumoamisesta. Eduskunta. Saatavissa:

<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+325/1994&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WP>) [viitattu 17.9.2011]

Hygieniapassi testi. Kvlakk. Saatavissa:

<http://www.kvlakk.fi/index.php?sivuid=132> [viitattu 7.10.2011]

Ikävä yllätys grillimakkarassa. Iltasanomat. Saatavissa:

<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/ikava-yllatys-grillimakkarassa---vammautuneelle-900-euron-korvaukset/art-1288416673723.html> [viitattu 26.9.2011]

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöselintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä. Finlex. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1991/19910795>

Kuluttajanneuvonta. Kuluttajavirasto. Saatavissa:

<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajaneuvonta/kuluttajaneuvoja/> [viitattu 1.10.2011]

Kuluttajan oikeudet vahingonkorvaukseen. Kuluttajavirasto. Saatavissa:

(<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/kuluttajaneuvonta/kuluttajan-oikeudet/virhe/tavara/vahingonkorvaus/>) [viitattu 22.9.2011]

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38. Finlex. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1978/19780038#L5P10> [Viitattu 28.9.2011]

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75. Finlex. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040075> [viitattu 30.9.2011]

Mansikanmakuinen juomatiiviste pois myynnistä. Helsingin sanomat. Saatavissa:

<http://www.hs.fi/kotimaa/Mansikanmakuinen+juomatiiviste+pois+myynnista/a1305545968698> [Viitattu 26.9.2011]

Neuvoja kuluttajille. evira. Saatavissa:

http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/palautetta_elintarvikkeista/ [viitattu 7.10.2011]

Omavalvontasuunnitelma. Evira. Saatavissa:

<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/hygieniaosaaminen/tietopaketti/omavalvonta/omavalvontasuunnitelma/> [Viitattu 30.8.2011]

Pakkaukset. Kehittyvä elintarvike. Saatavissa:

<http://kehittyvaelintarvike.fi/teemajutut/14-pakkausvahingot-maksavat-paljon> [viitattu 7.10.2011]

Pakkausmerkinnät. Europa. Saatavissa:

http://europa.eu/legislation_summaries/consumers/product_labelling_and_packaging/121090_fi.htm [viitattu 1.10.2011]

Pakkausmerkinnät. Tuoreetkasvot. Saatavissa:

<http://www.tuoreetkasvot.fi/pakkausmerkinnat.html> [viitattu 7.10.2011]

Pizzaa vedetään kaupasta pois- tuote voi olla vaarallinen. Iltasanomat. Saatavissa:

<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/pizzaa-vedetaan-pois-kaupasta---tuote-voi-olla-vaarallinen/art-1288416710978.html> [viitattu 26.9.2011]

Rikoslaki 19.12.1889/39. Finlex. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001> [Viitattu 4.9.2011]

Tuotevastuulaki 17.8.1990/694. Finlex. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19900694> [Viitattu 24.8.2011]

Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412. Finlex. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412> [viitattu

Valvovat viranomaiset. Tukes. Saatavissa:

<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Tuoteturvallisuusvalvonta/Tuoteturvallisuusvalvonnan-historiaa/1900-luvun-alkupuoli/> [Viitattu 8.9.2011]

Valvova viranomainen. Efsa. Saatavissa:

<http://www.efsa.europa.eu/en/afdeclaration/documents/afdeclarationfi.pdf> [viitattu 8.9.2011]

Valvovat viranomaiset. Europa. Saatavissa:

http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/efsa/index_fi.htm [viitattu 24.9.2011]

Vastuuvakuutukset. Pohjola. Saatavissa.

<http://www.pohjola.fi/YRY/VakuutusHOT/Toiminnanvakuuttaminen/Vastuuvakuutus/Tuotevastuuvakuutus/default.htm> [Viitattu 1.10.2011]